Sprawozdanie

Konferencja naukowa *Działania człowieka. Bodźce – mechanizmy – konsekwencje*, Kraków 27–28 września 2014 r.

W dniach 27 i 28 września 2014 r. odbyła się w Krakowie, na terenie Kopca Kościuszki interdyscyplinarna konferencja naukowa połączona z III Zjazdem Stowarzyszenia Badań nad Źródłami i Funkcjami Prawa „FONTES” na temat: *Działania człowieka. Bodźce – mechanizmy – konsekwencje. Konferencja prawno-ekonomiczno-socjologiczna*. Organizatorem konferencji było Stowarzyszenie Badań nad Źródłami i Funkcjami Prawa „FONTES”.

Konferencja poświęcona została zagadnieniom dotyczącym szeroko rozumianej problematyki bodźców, jakie mają wpływ na proces decyzyjny u człowieka. Przedstawiciele różnych nauk społecznych – prawnicy, ekonomiści, socjologowie, psychologowie podejmują problematykę owych bodźców w sposób właściwy dla swojego paradygmatu poznawczego, zazwyczaj bez szerszego rozeznania, jakie rezultaty osiągnięto w pozostałych dyscyplinach.

W celu osiągnięcia założonego celu podmioty ustalają możliwe sposoby zachowania, które przeważnie są zawarte w przepisach prawnych, powiązanych z różnymi bodźcami stymulującymi do podjęcia decyzji. Bodźce mogą „zachęcać” do określonego zachowania (działania, znoszenia lub zaniechania) za pomocą dobrodziejstw (świadczeń, korzyści) lub też „przykrości” występujących zazwyczaj w postaci kar, sankcji finansowych bądź nieważności

danej czynności. Zarówno dobrodziejstwa, jak i przykrości mogą mieć charakter mierzalny (rzeczywisty, wymierny), niemierzalny albo też mieszany.

Dobrodziejstwa mierzalne występują w postaci świadczeń finansowych, zwolnień od obowiązku uiszczenia określonych danin czy też nieodpłatnego dopuszczenia do korzystania z określonych urządzeń publicznych. Dobrodziejstwa niemierzalne to wszelkiego rodzaju „wyróżnienia”, które podbudowują pozycję określonego podmiotu w społeczeństwie.

Przykrości mierzalne to ujemne następstwa dotyczące określony podmiot, występujące w postaci obciążenia finansowego, pozbawienia lub ograniczenia określonych praw (uprawnień). Przykrości niemierzalne z kolei mają charakter społecznego potępienia pewnych nieakceptowanych zachowań, jednakże skupiają się wyłącznie na sferze moralnej określonego podmiotu.

Zasadnicza część rozważań obejmujących rolę odgrywaną przez wyrażone w prawie bodźce jest podzielona, z przewagą tych, które opowiadają się za podejściem prewencyjnym, czyli przeciwdziałającym zachowaniom społecznie niedopuszczalnym za pomocą ujemnych następstw, które stosowane są wobec podmiotów naruszających prawnie chronione wartości. Motywem wiodącym konferencji była analiza naukowa bodźców pozytywnych (korzyści) odnoszonych przez podmioty prawa, w sytuacji poszanowania przez nich określonych wartości.

Konferencja naukowa *Działania człowieka. Bodźce – mechanizmy – konsekwencje. Konferencja prawno-ekonomiczno-socjologiczna* była niewątpliwie wydarzeniem, które spowodowało załazek badań naukowych w tematyce korzyści odnoszonych przez adresatów norm prawnych i posłużyło zintegrowaniu wysiłków przedstawicieli różnych dyscyplin z obszaru nauk społecznych.

Podkreślić należy, iż konferencja cieszyła się szerokim zainteresowaniem przedstawicieli różnych nauk społecznych – prawników, ekonomistów, socjologów i psychologów.

Obrady konferencji podzielono na trzy sesje plenarne, z których sesje pierwsza i druga odbyły się dnia 27 września, a trzecia – podzielona na dwa panele – odbyła się dnia 28 września.

Konferencja rozpoczęła się dnia 27 września o godzinie 10:00. Prezes Stowarzyszenia Badań nad Źródłami i Funkcjami Prawa prof. nzw. dr hab. Pa-

węł Chmielnicki powitał uczestników i dokonał w imieniu Zarządu Stowarzyszenia uroczystego otwarcia konferencji.

Następnie głos zabrali kolejno: wiceprezes Stowarzyszenia Badań nad Źródłami i Funkcjami Prawa dr hab. UJ prof. PWSZ w Tarnowie Piotr Dobosz – który w imieniu prezesa Komitetu Kopca Kościuszki w Krakowie prof. dr. hab. Mieczysława Rokosza powitał uczestników – w dalszej kolejności zabrał głos w imieniu własnym, Katarzyna Szepelak, przewodnicząca Koła Naukowego – Sekcji Ochrony Dóbr Kultury TBSP UJ.

Po wystąpieniach przewodniczenie pierwszej sesji plenarnej pt. *Sankcje i gratyfikacje: dlaczego prawnicy nie badają prawa jako systemu utrwalanego za pomocą nagród?* objął dr hab. UJ prof. PWSZ w Tarnowie Piotr Dobosz, który na wstępie wygłosił kilka uwag dotyczących tematu przewodniego sesji, podnosząc kwestię badania prawa jako systemu utrwalonego za pomocą nagród, akcentując możliwość analizy tego zagadnienia w kontekście stanowienia prawa, a także jego stanowienia.

Jako pierwszy referat wygłosił prof. nzw. dr hab. Adam Sulikowski na temat idei i metod współczesnych krytycznych studiów nad prawem (*Critical Legal Studies*). Jak podniósł profesor, założeniem ruchu krytycznych studiów nad prawem jest twierdzenie, jakoby wszyscy kłamią, tyle tylko, że niektórzy kłamią w dobrej wierze, bądź czynią to nieświadomie, odwołując się przy tym szeroko do dorobku nauki. Krytyka prawa jest podejściem czysto materialistycznym i realistycznym, skupiającym się na realnych strukturach władzy w państwie (władzy ukrytej). Prelegent podkreślił, że polityczność jest ukryta wszędzie – przez kłamstwa świadome i nieświadome – i należy ją badać.

Następne wystąpienie dotyczyło tematyki potrzeby antropologicznego ujęcia prawa we współczesnej polskiej teorii prawa. Prof. nzw. dr hab. Andrzej Korybski w swoim wystąpieniu w pierwszej kolejności odniósł się do antropologii zachodniej, podkreślając, że zachodni przedstawiciele tej nauki traktują ją bardzo szeroko, wyróżniając antropologię człowieka, antropologię filozoficzną i antropologię kulturową. Przedmiotem i podmiotem antropologii jest człowiek, zjawiska kulturowe. Odnosząc się do problemów prawniczych w antropologii, profesor podkreślił, że jak dotąd były one badane w sposób wycinkowy; prawo bada się od strony funkcjonalnej, co oznacza

konieczność poszukiwania pewnego punktu odniesienia, którym są potrzeby, a z kolei potrzeby są podstawą do budowania różnorodnych interesów.

W kolejnym wystąpieniu prof. nzw. dr hab. Paweł Chmielnicki poruszył zagadnienie *Władza bez odpowiedzialności? Problemy formalizacji reguł zdobywania, przy pomocy rywalizacji ekonomicznej, pozycji dominującej w społeczeństwie*.

Badacze starają się poznać reguły rządzące różnymi sferami działalności człowieka. Jedną z takich sfer jest wymiana o charakterze ekonomicznym, jako najpowszechniejsza strategia zaspokajania potrzeb. Drugą strategią zaspokajania potrzeb – jak zauważył profesor – jest powołanie się na przynależność do określonej zbiorowości. Prelegent zwrócił uwagę na konieczność dogłębnej analizy norm prawnych, regulujących ekonomiczną sferę działalności człowieka, wskazując przy tym na szereg problemów towarzyszących temu działaniu. Podczas referatu bardzo mocno zaakcentowano zagadnienie władzy bez odpowiedzialności, co stanowi wypaczenie zasady państwa prawa i powoduje konieczność badania tego zjawiska.

Prelekcję na temat: *Czy prawnik musi być ramieniem suwerena stosującym sankcje? Edukacja prawnicza w pozytywistycznym i socjologicznym ujęciu prawa* wygłosił dr Jacek Srokosz. Referent, abstrahując od konieczności pogłębienia urynkwienia, przygotowania absolwentów do wejścia w praktykę zawodową, zauważył, że edukacja prawnicza związana jest także z postrzeganiem prawa. Przedmiotem rozważań uczyniono kwestię, czy koncepcja pozytywistyczna będzie adekwatna do rzeczywistości. Czy konieczne są zmiany pod kątem realistycznym? Referent przedstawił różnice pomiędzy istotą pozytywistycznego i realistycznego kształcenia prawników. Podkreślono, że prawo w ujęciu pozytywistycznym jest uporządkowanym systemem norm tworzonym przez racjonalnego prawodawcę; jest to w pewnym sensie autonomiczny byt w stosunku do relacji społecznych, mający swoje własne metody badań, interpretacji tekstów, w którym rola prawnika sprowadzana jest do właściwego wykonywania woli suwerena. W systemie realistycznym natomiast prawo postrzegane jest jako pewien fakt społeczny, zjawisko występujące w określonym czasie, w określonym miejscu i w określonej społeczności, jest strukturą zmienną, co powoduje, że badając prawo, nie można oddzielić go od warunków, w których ono funkcjonuje. Pra-

wo w systemie realistycznym staje się rzeczywiste dopiero w momencie jego zastosowania.

Dr Przemysław Kaczmarek w referacie na temat działania prawnika w roli zawodowej: ujęcie analityczne, strukturalne, dialogiczne zaakcentował, dlatego warto przedstawić działanie prawnika (szczególnie w odniesieniu do adwokata, radcy prawnego) w kategorii sprawstwa podmiotowego. Wygłoszony referat składał się z czterech etapów. Pierwszy etap obejmował dominującą koncepcję roli zawodowej prawnika w świetle kategorii sprawstwa, drugi zawierał argumenty na rzecz sprawczego ujęcia roli prawnika, trzeci obrazował ujęcie sprawczej roli prawnika w świetle rozwiązań normatywnych i ostatni, czwarty, zawierał hipotezę ilustrującą kategorię sprawstwa w trzech wskazanych powyżej ujęciach.

Dr Maciej Borski wygłosił referat na temat nadawania biegu inicjatywom ustawodawczym – wybrane zagadnienia. Referent podkreślił wagę nadawaniu biegu inicjatywom ustawodawczym, bowiem bez samej inicjatywy, nadania jej biegu, nie można mówić o rozpoczęciu procesu legislacyjnego, a w konsekwencji o uchwaleniu ustawy. Prelegent skupił motyw wiodący swojego wystąpienia na tematyce uzasadnienia do projektu ustawy i uprawnieniach marszałka sejmu związanych z narzuceniem wnioskodawcy rzetelności w przygotowywaniu owego projektu.

Ostatni referat wygłoszony podczas pierwszej sesji plenarnej dotyczył wpływu języka na działania adresatów norm prawnych. Dr Marta Andruszkiewicz w swoim wystąpieniu zauważyła, że prawo tak jak każda struktura instytucjonalna jest oparte na pewnej fikcyjności, która wprost wyraża się w różnego rodzaju konwencjach.

Po zakończeniu ostatniego wystąpienia rozpoczęła się dyskusja, w trakcie której zadawano pytania Autorom wygłoszonych referatów, wymieniano również poglądy dotyczące poruszanych zagadnień.

Po zakończeniu przerwy kontynuowano obrady w ramach drugiej sesji plenarnej pt. *Kij i marchewka: w jaki sposób społeczeństwo buduje lojalność jednostki wobec systemu?*, której prowadzenie objął prof. UMCS dr hab. Andrzej Korybski.

Jako pierwszy w tej sesji głos zajął dr Leszek Bielecki, wygłaszając referat na temat ulgi mieszkaniowej w podatku dochodowym od osób fizycznych z tytułu odpłatnego zbycia nieruchomości i praw majątkowych – jako ele-

mentu systemu prawa podatkowego utrwalonego za pomocą korzyści. Prelegent przedstawił poruszane zagadnienia przez pryzmat praktycznej analizy norm prawnych regulujących ulgę mieszkaniową w podatku dochodowym od osób fizycznych z tytułu odpłatnego zbycia nieruchomości i praw majątkowych, również w odniesieniu do rozwiązań obowiązujących w poprzednim stanie prawnym, akcentując szereg problemów interpretacyjnych pojawiających się w wyniku stosowania tychże przepisów.

Następną prelekcję pt. *Bezpieczeństwo i higiena pracy (służby), zysk czy strata podmiotu zatrudniającego?* wygłosił dr Marian Liwo. Referent podkreślił w swoim wystąpieniu, że obecne regulacje prawne wymuszają poniesienie dużych nakładów związanych z zatrudnieniem pracowników, co w efekcie zniechęca pracodawców do zwiększenia zatrudniania na podstawie stosunku pracy.

Dr Anna Kociołek-Pęksa w swoim wystąpieniu odniosła się do stosunku pracy jako „nagrody/marchewki” w polskim prawie pracy i prawie zabezpieczenia społecznego, akcentując, jakoby stosunek pracy tradycyjnie traktowany jako najlepsza forma zatrudnienia stał się obecnie swoistą reglamentowaną nagrodą, będącą w zasięgu jedynie nielicznych osób, co w istocie stanowi naruszenie zasady równości i sprawiedliwości społecznej. Pani Doktor w swoim wystąpieniu trafnie odwoływała się do przykładu pracowników akademickich, obrazując w ten sposób poruszaną problematykę.

W referacie dr. hab. Filipa Grzegorzcyka i dr. Jerzego Hejnara na temat skuteczności regulacji wybranych zachowań korporacyjnych na polskim rynku kapitałowym podkreślono, jak ważną rolę pełni rynek kapitałowy w ujęciu przedmiotowym i podmiotowym, bowiem zagadnienia te dotyczą w istocie każdej gospodarki rynkowej, a nawet każdego człowieka.

Dr Jakub Rzymowski odniósł się do tajemnicy jako uprawnienia, przekonując, że tajemnica nie jest obowiązkiem, polemizując z powszechnym przekonaniem, że obowiązki rejestratora danych osobowych nie są rzeczywiście „obowiązkami”. Prelegent oparł swoją argumentację na przykładnie tajemnicy adwokackiej i lekarskiej.

Kolejne wystąpienie dotyczyło społeczeństwa a jednostki wedle *public governance* w Chinach. Wygłoszony referat mgr. Piotra Feczko miał zakres interdyscyplinarny, obejmował bowiem wybrane problemy społeczno-go-

spodarcze Chin przez pryzmat nauk społecznych, jak i elementów nauk ekonomicznych.

Dr Ewelina Żelasko-Makowska poruszyła w swoim wystąpieniu zagadnienie obowiązku ustawowego bez sankcji na przykładzie ustaw, w których zawarte są określone obowiązki obywatelskie, będące jednak nagminnie nieprzestrzegane przez ich adresatów. Studium przypadku objęło obowiązek meldunkowy i obowiązek rejestracji sprawnego odbiornika radiofonicznego czy odbiornika telewizyjnego.

Jako ostatni w ramach drugiej sesji plenarnej wystąpił Pan dr Zbigniew Piepiora reprezentujący międzynarodowy zespół badawczy w następującym składzie: dr Hong Yang, dr Oluwatosin Ijabadeniyi i dr Zbigniew Piepiora. Prelegent przedstawiał założenia interdyscyplinarnego projektu badawczego dotyczącego społecznego odbioru wydobywania gazu łupkowego.

Po zakończeniu ostatniego wystąpienia rozpoczęła się przewidziana w programie konferencji dyskusja. Następnie odbyło się Walne Zebranie Członków Stowarzyszenia Badań nad Źródłami i Funkcjami Prawa oraz wieńcząca pierwszy dzień owocnych obrad uroczysta kolacja.

Drugiego dnia konferencji trzecia sesja plenarna została podzielona na dwa tematyczne panele, które prowadzone były równolegle. Panel pierwszy pt. *Jednostka – wspólnota. Prawo jako system bodźców nakłaniających do przyjęcia postawy kooperacyjnej?* prowadzony był przez prof. UJ dr hab. Iwonę Niżnik-Dobosz.

Jako pierwszy wystąpił dr hab. Marek Mączyński, wygłaszając referat dotyczący znaczenia wyborów do samorządu lokalnego w dobie globalizacji. Autor podkreślił istotną rolę, jaką odgrywa ogół procesów prowadzących do coraz większej współzależności i integracji społeczeństw dla problematyki prawnej wyborów do organów jednostek samorządu terytorialnego.

Pani dr Monika Augustyniak przedstawiła referat pt. *Uczestnik partycypacji społecznej w gminie – bilans zysków i strat*, podkreślając znaczenie, jakie ma dla samorządu gminnego aktywne uczestnictwo w wydarzeniach, które dotyczą wspólnoty, możliwość zabierania głosu w sprawach o strategicznym znaczeniu dla gminy, na podejmowaniu rozstrzygnięć kończąc. Doktor odniosła się w swoim referacie zarówno do oczekiwań, jak również do zagrożeń, które niesie z sobą partycypacja społeczna.

W kolejnym wystąpieniu dr Agata Barczewska-Dziobek dokonała prezentacji założeń i wstępnych ustaleń projektu podjętego przez Stowarzyszenie Badań nad Źródłami i Funkcjami Prawa, a dotyczącego gminnych rad seniorów – inspiracje oraz skutki wprowadzenia rozwiązania prawnego. W myśl art. 1 ustawy z dnia 11 października 2013 r. o zmianie ustawy o samorządzie gminnym w ustawie z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym po art. 5b dodany został art. 5c, który wprowadził instytucję rady seniorów jako wyraz sprzyjania przez gminę solidarności międzypokoleniowej oraz tworzenia warunków do pobudzania aktywności obywatelskiej osób starszych w społeczności lokalnej. Pani Doktor przedstawiła kierunki zamierzonych badań, a także ich spodziewane efekty.

Następną prelekcję wygłosił dr Tomasz Moll, odnosząc się do skuteczności prawa bez sankcji, w świetle art. 20 u.s.g. W wystąpieniu wskazano na szereg obowiązków przewodniczącego rady gminy, których realizacja przez przewodniczącego organu stanowiącego jest obowiązkowa, jednakże obecnie obowiązujące przepisy nie zapewniają możliwości wykonania owych obowiązków w sytuacji ich zaniechania.

Dr Piotr Ruczkowski podzielił się uwagami na temat nieodpłatnych świadczeń usług publicznych w aspekcie bodźców pozytywnych i negatywnych dla rozwoju społeczno-gospodarczego regionu. Referent odniósł się z jednej strony do korzyści odnoszonych przez wspólnotę z nieodpłatnych świadczeń usług publicznych, a z drugiej słusznie zauważył płynące stąd zagrożenia dla lokalnej i regionalnej działalności gospodarczej w tym zakresie.

Dr Katarzyna Płonka-Bielenin przedstawiała referat dotyczący znaczenia norm „jednoelementowych” w systemie prawa na przykładzie wybranych przepisów ustaw samorządowych. Autorka, wprowadzając audytorium w problematykę norm w odniesieniu do przepisów ustawy o samorządzie gminnym, słusznie podkreśliła, że brak w wybranych normach sankcji czyni je w znacznym stopniu dysfunkcyjnymi.

W dalszej kolejności zaprezentowano referat na temat tożsamości lokalnej jako motywu przestrzegania prawa, w którym dr Aleksander Wolski poddał analizie wpływ więzi społecznych i terytorialnych na postępowanie – zgodne lub niezgodne z prawem – członków wspólnot samorządowych, akcentując istotną rolę lokalnych zwyczajów i zasad współżycia społecznego.

Zgodnie z przyjętym porządkiem obrad jako kolejny podczas trzeciej sesji plenarnej miał zostać wygłoszony referat dotyczący referendum lokalnego jako instrumentu nadzoru społeczności lokalnej nad wójtem, jednakże dr Jarosław Czerw nie przybył na konferencję, w skutek czego dr Marek Stych przedstawił wstępne ustalenia projektu podjętego przez Stowarzyszenie Badań nad Źródłami i Funkcjami Prawa, a dotyczącego problemów komunalizacji portu na przykładzie portu we Władysławowie. Referent zwrócił uwagę na pojawiające się przeszkody natury finansowej i prawnej towarzyszące procesowi polegającemu na przejmowaniu mienia portu przez podmiot komunalny.

Ostatni referat wygłoszony podczas pierwszego panelu trzeciej sesji przez dr. Bogusława Przyworę poświęcony został *Konstytucyjnemu prawu do służby publicznej a zasadą naboru na stanowiska w służbie zagranicznej w świetle uwag raportu Najwyższej Izby Kontroli*. Autor wskazał, że regulacje prawne w dziedzinie służby publicznej zawierają szereg nietrafnych rozwiązań, wskutek czego nie zapewniają w pełni ich apolityczności oraz dopływu najlepszej kadry urzędniczej.

Panel drugi trzeciej sesji plenarnej pt. *Źródła bodźców opisanych prawem* prowadzony był przez prof. WSIZ dr. hab. Pawła Chmielnickiego.

W pierwszej kolejności głos zabrali mgr Daria Danecka oraz dr Sławomir Tkacz, wygłaszając referat o tym, dlaczego ludzie godzą się na istnienie prawa. Prelegenci podnieśli szereg przesłanek, które sprawiają, że adresaci przepisów prawa postępują zgodnie z nałożonymi na nich nakazami i zakazami.

Dr Paweł Jabłoński podjął tematykę prestiżu prawa w kontekście różnicy między kognitywnym i konstruktywnym ujęciem idei szacunku, kreśląc między innymi ideę szacunku w ujęciu jej rozwoju historycznego.

Dr Urszula Kosielińska-Grabowska poruszyła zagadnienie odpowiedzialności prawnej jednostki w świetle rozwoju *neuroscience*, prezentując najważniejsze założenia *neuroscience*, które dla prawnika mogą wydawać się interesujące. Wystąpienie doktor składało się z trzech części: pierwsza dotyczyła najbardziej kontrowersyjnych tez głoszonych przez *neuroscience*, druga obejmowała przedstawienie kilku doświadczeń w uproszczonej formie, trzecia i ostatnia to konkluzje.

W referacie z pogranicza kilku prawniczych dyscyplin pt. *Responsywność porządku prawnego wobec tożsamości religijnej obywateli jako czynnik sprzy-*

jający jego społecznej legitymizacji dr Grzegorz Maroń wskazał przykłady responsywności rodzimego porządku prawnego w stosunku do chrześcijańskiej tożsamości religijnej.

Mgr Jakub Sieradzki w swoim wystąpieniu podjął problematykę obowiązywania normy prawnej na przykładzie *desuetudo*, wskazując, że tematyka ta jest niezwykle rzadko badana a wręcz pomijana przez naukę prawa.

Kolejny referat dotyczył racjonalności technologicznej. Technologia jako system kontroli. Mgr Łukasz Górski poruszył zagadnienie związków pomiędzy technologią, a społeczeństwem w kontekście rozwoju informatyki.

Dr Aleksandra Stopová-Kozioł wygłosiła referat obejmujący problem właściwości sądu przy orzekaniu w sprawach o odpowiedzialności rodzicielskiej na tle rozwiązań prawa europejskiego. Doktor w swoim wystąpieniu podjęła rozważania praktyczne omawianego problemu, budując także podstawę do dalszej analizy niezwykle istotnego zagadnienia właściwości sądu przy orzekaniu w sprawach o odpowiedzialności rodzicielskiej w świetle przepisów prawa europejskiego.

W referacie dotyczącym ustawy o szczególnych rozwiązaniach związanych z ochroną miejsc pracy mgr Beata Rozpędek dokonała analizy rozwiązań normatywnych, przedstawiając wyzwania towarzyszące wdrożeniu tego aktu normatywnego w życie, jak również perspektywy z tym związane dla przedsiębiorców.

Kolejny referat wygłoszony przez mgr Annę Wójtowicz-Dawid poświęcony został klauzulom społecznym w zamówieniach publicznych – potrzeba czy polityka? Pani doktor poruszyła problematykę procedur wydatkowania środków publicznych w świetle tzw. „ducha prawa europejskiego”, kładąc nacisk przede wszystkim na klauzule społeczne, które niebawem wejdą do krajowego porządku prawnego.

Mgr Marcin Wróbel wygłosił referat pt. *Gdy zwyczaj zastępuje prawo. Normy zbiorowego wypasu owiec w ujęciu socjologicznoprawnym*. Referent na przykładzie studium przypadku, dorobku orzecznictwa i doktryny zobrazował kwestię o doniosłości lokalnej, wywodząc z niej wnioski o naturze ogólnej, podkreślając, jakoby norma zwyczajowa w pewnych przypadkach może zastąpić prawo stanowione.

Ostatni referat na temat *Psychologia a prawo – związki i płaszczyzny* został wygłoszony przez panią Annę Wójcik. W wystąpieniu zaakcentowano,

jakoby, podejście do analizowania mechanizmów psychologicznych i możliwości zastosowania ich w praktyce znajdują odzwierciedlenie głównie w postępowaniu sądowym (karnym), kiedy dochodzi do opiniowania przez biegłego psychologa lub też do analizowania przez sąd motywów postępowania sprawcy przestępstwa, a także skutków poniesionych przez jego ofiarę.

Podkreślić należy, że w przerwach pomiędzy kolejnymi wystąpieniami prelegentów miejsce miała burzliwa i owocna dyskusja, która przyczyniła się zapewne do konieczności weryfikacji części poglądów doktryny wyrażanych w podejmowanych przez referentów tematach; w wystąpieniach przede wszystkim zwracano uwagę na „niedoskonałe przepisy prawa”, które należy zmienić.

Po zakończeniu wystąpienia prelegentów i dyskusji dotyczącej tematyki poruszanej w poszczególnych wystąpieniach prof. WSIZ dr hab. Paweł Chmielnicki dokonał wspólnego podsumowania obrad w panelach oraz zamknięcia konferencji, dziękując wszystkim za udział w posiedzeniu.

Niewątpliwie konferencja zorganizowana Zarządu Stowarzyszenia Badań nad Źróżłami i Funkcjami Prawa „Fontem” stanowiła doskonałą możliwość wymiany poglądów, pogłębienia wiedzy związanej z bodźcami, które warunkują zachowanie się podmiotów prawa, oraz analizy dotychczasowego dorobku doktryny i praktyki związanej z tym zagadnieniem. Tematyka referatów, jak również przedstawione w trakcie dyskusji zapatrywania dotyczące poruszanych w trakcie wystąpień zagadnień, przyczyniły się z całą pewnością nie tylko do dalszego rozwoju nauki, lecz dostarczyły także rozwiązań, których uwzględnienie przez prawodawcę przyczyni się zapewne do stworzenia lepszego prawa.

Tomasz Moll

Górnośląska Wyższa Szkoła Handlowa
im. Wojciecha Korfantego w Katowicach